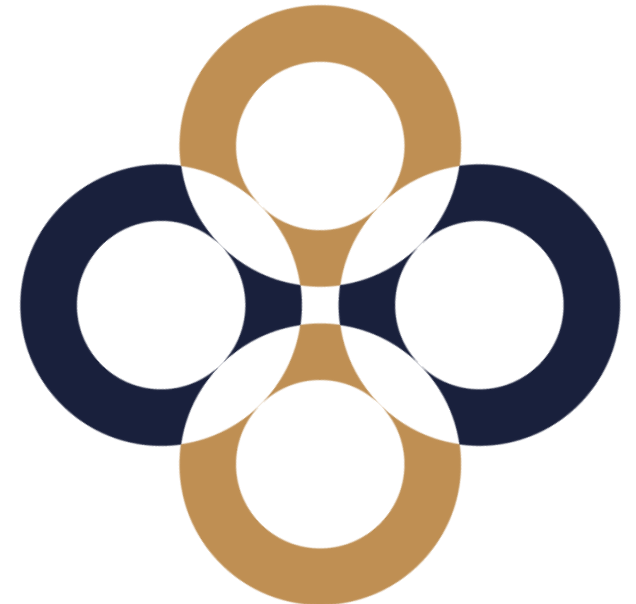

Az idődimenzió jelentősége a közösségi döntéshozatalban: a társadalmi diszkontráta

Széchy Anna

BCE Gazdaságföldrajz, Geoökonómia
és Fenntartható Fejlődés Tanszék

A diszkontálás alapjai

- A költség-haszon elemzés során eltérő időpontokban jelentkező pénzáramokat kell egymással összevetni
 - Ezt úgy lehet megtenni, hogy a jövőbeli pénzáramokat átszámítjuk mai értékre, azaz diszkontáljuk
- Egy gyakori módszer: nettó jelenérték számítás

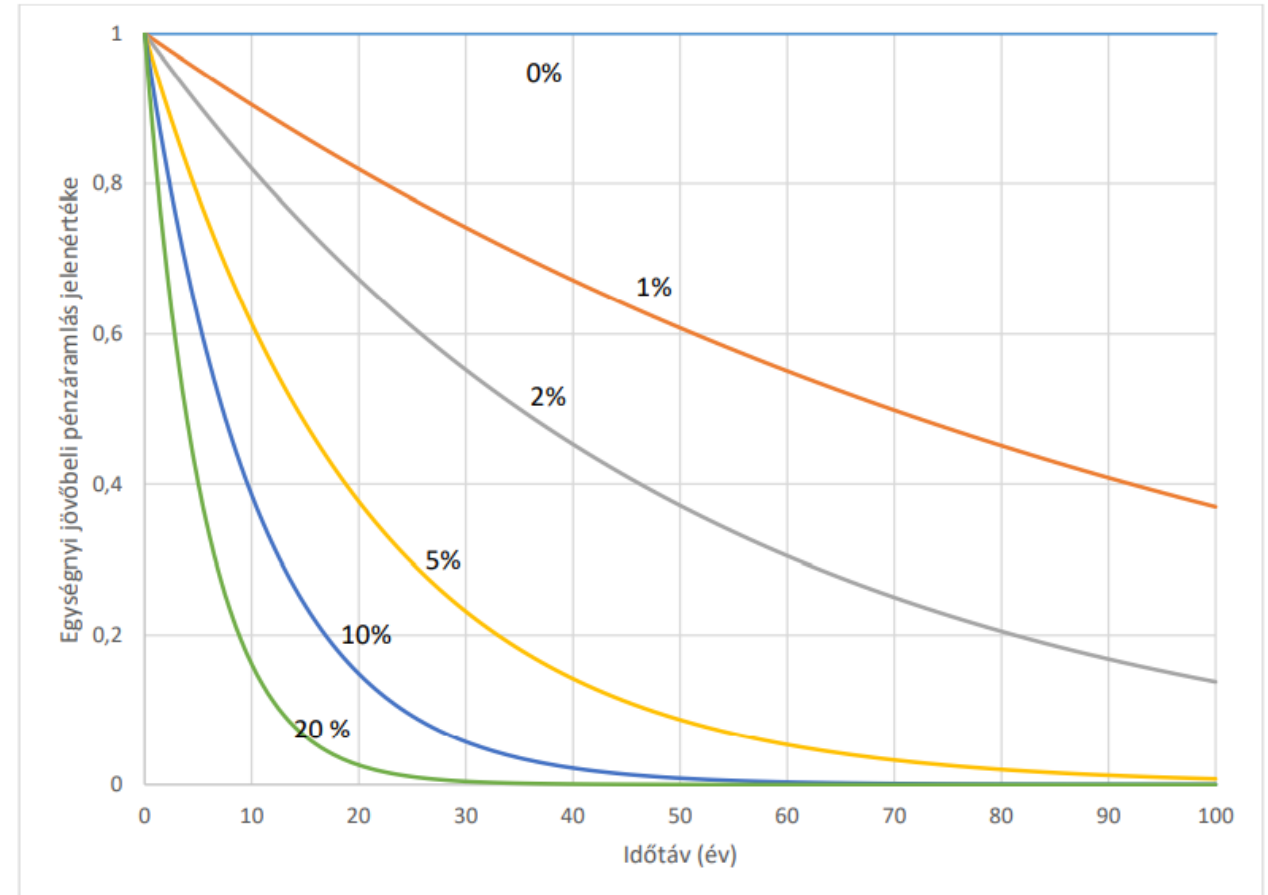
$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+r)^t} - C_0$$

- A magán diszkontrátát befolyásoló fő tényezők
 - Tőkeköltség (alternatív befektetési lehetőségek, befektetők hozamelvárásai)
 - A beruházáshoz kapcsolódó kockázat

A társadalmi diszkontráta

- A közösségi döntések (szakpolitikák, közösségi beruházások) értékelése eltér a magánberuházásokétól
 - Érintettek és figyelembe veendő hatások szélesebb köre
 - Hosszabb, akár több generációt is érintő időtáv
- A szokásos magán diszkontráták mellett a hosszabb távon jelentkező hatások értéke 0

Egységnyi jövőbeli pénzáram jelenértékének alakulása különböző diszkontráták mellett

A társadalmi diszkonrta meghatározása

- A társadalmi időpreferencia-ráta (Ramsey-formula):

$$\text{STPR} = \delta + e * g$$

ahol

δ = tiszta társadalmi időpreferencia („türelmetlenség”)

e = a fogyasztás marginális hasznosságának rugalmassága
(magasabb fogyasztási szint mellett egységnyi többletfogyasztás kevésbé növeli a jólétet, mint alacsonyabb szinten)

g = az egy főre jutó fogyasztás növekedési üteme (GDP növekedés)

A tiszta társadalmi időpreferencia (δ) meghatározása

- Empirikus úton (preferenciák vizsgálatával)
 - Mekkora jövőbeli összegért hajlandóak az emberek egy mai összegről lemondani
 - Az értékek erősen szórnak a vizsgálat paramétereitől függően (pl. időtáv, összeg, nyereség vagy veszteség, a hatás jellege)
 - Az egyéni perspektíva más értékeket ad, mint az intergenerációs (a fiatal generációkat általában többre értékeljük)
- Normatív, etikai alapon (mekkora jelentőséget tulajdonítunk a jövő generáció jólétének a jelen generációhoz képest)
 - Ekkor általában 0-nak veszik, vagy nagyon alacsony pozitív értéknek („kihalási kockázat”)

A fogyasztás marginális hasznosságának rugalmassága (e) meghatározása

- Mennyivel ér kevesebbet egységnyi többletfogyasztás egy gazdagabb személy, mint egy szegényebb személy számára? (pl. ha $e=1$, akkor 1% többletfogyasztás 1% jólétnövekedést eredményez, vagyis 2x-es jövedelmi szint mellett azonos összegű jövedelemnövekedés feleannyira növeli a jólétét)
- Használható az inter- és intragenerációs egyenlőtlenségek értékelésénél egyaránt
- Meghatározási módszerei
 - Az adórendszer alapján (a progresszív adókulcsok a jövedelemegyenlőtlenséggel szembeni társadalmi averzió mértékét fejezik ki)
 - Az egyéni megtakarítási döntések alapján (mekkora kamatot vagyok hajlandó elfogadni, hogy időben egyenletes lehessen a fogyasztásom?)
 - A jövedelem és a szubjektív jóllét kapcsolatát vizsgáló kutatások alapján

A gazdasági növekedés (g) szerepe

- A gazdasági növekedés ingadozik, hosszú távra nehéz megbízható becslést adni
 - A gazdasági növekedéssel kapcsolatos bizonytalanság alacsonyabb diszkontrátát indokol, mert egy esetleges veszteség jobban kihat a jólétre, mint egy nyereség
- hosszabb távon a növekedéssel kapcsolatos bizonytalanság nő, ezért indokolt a diszkontrátát csökkenteni

Példa: a diszkontráta szerepe a klímaváltozással kapcsolatos gazdasági elemzésekben

- Mennyit érdemes ma a klímaváltozás okozta jövőbeni károk elkerülésére fordítani?
 - Szükséges a jövőbeli klímakárok számszerűsítése
 - Az eredményeket nagyban meghatározza a diszkontráta megválasztása
- A „Stern-Nordhaus vita”
 - Stern: átlagosan 1,4%-os diszkontráta
 - Nordhaus: 4-5% (a hosszú lejáratú állampapírok hozama)
- (A károk térbeli összegzése is érdekes etikai dilemmát vet fel – nagyobb súlyt adjuk-e szegényebb régiókban bekövetkező károknak?
 - e értéke itt is szerepet kaphat)

A „szén társadalmi költségének” értéke különböző diszkontráták mellett

Scenario	Assumption	2015	2020	2025	2030	2050
<i>The Stern Review discounting</i>						
		197.4	266.5	324.6	376.2	629.2
<i>Alternative discount rates*</i>						
	2.5%	128.5	140.0	152.0	164.6	235.7
	3%	79.1	87.3	95.9	104.9	156.6
	4%	36.3	40.9	45.8	51.1	81.7
	5%	19.7	22.6	25.7	29.1	49.2

The SCC is measured in 2010 international US dollars.

Nordhaus 2017 alapján

Ajánlások

- „Szokásos” társadalmi diszkontráta (néhány évtizedes időtávig)
 - EU költség-haszon elemzési útmutató
 - Nyugat-Európai országok: 3,5%
 - Kohéziós országok: 5,5%
 - Saját becslés Magyarországra (Ramsey-formula alapján): 4%
- Hosszabb távra (intergenerációs projektek) vagy alapvető fontosságú területeken (pl. egészség) még alacsonyabb diszkontráta indokolt
 - Szakértői vélemények átlaga (Drupp 2018): 2% körül

**Köszönöm
a figyelmet!**

anna.szechy@uni-corvinus.hu